

Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedenlerine ve Akademik Başarılarına Göre İncelenmesi

Ahmet Oğuz AKTÜRK¹

ÖZ

Öğrenme, kişilerin doğumundan ölümüne kadar, yaşamlarının bütün dönemlerini kapsayan bir süreçtir. Bu nedenle insanlar sürekli öğrenmeye açık olmalı, öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmeye çalışmalı ve böylece yaşamı boyunca karşılaştıkları sorunları çözebilmek için öğrenmeye karşı bir kaygı durumu yaşamaktan da uzak olmalıdır. Bu çalışmanın amacı, eğitim fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarını öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni ve akademik başarı değişkenlerine göre incelemektir. Çalışmanın araştırma grubunu eğitim fakültesinde öğrenim gören 200 öğretmen adayı oluşturmuştur. Mevcut durumun betimlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen araştırmada tarama modeli kullanılmış olup öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarını belirlemek için “Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerin etkisi ile tercih eden öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık, öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek düzeyde ve öğrenmeye ilişkin kaygılarının ise daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Öğretmen adayı, öğrenmeye ilişkin tutum, mesleki tercih.

Analysis of Attitudes of Preservice Teachers towards Learning According to the Reasons for Choosing the Teaching Profession and their Academic Achievements

ABSTRACT

Learning is a process that covers all periods of individuals' lives. Therefore, people should always be receptive to learning, try to develop positive attitudes towards learning and thus be without concerns about learning when they want to solve problems that they encounter during their lives. The purpose of this study is to investigate the attitudes of student teachers receiving education at Education Faculty, in the departments of Computer and Teaching Technologies Teaching, Primary Education Mathematics Teaching and Turkish Teaching about learning according to the variables of the reason for preferring the teaching profession and academic achievement. The research group of the study consists of 200 student teachers receiving education at the education faculty. The survey model was used in the present study, which was intended to describe the current situation, and in order to determine student teachers' attitudes about learning, “Attitude Scale for Learning” was used. The findings of this study indicate that student teachers

¹ Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, aoakturk@selcuk.edu.tr

who preferred the teaching profession under the influence of internal reasons are more open to learning, have higher levels of expectations from learning and have lower anxiety concerning learning.

Key words: Pre-service teacher, attitudes toward learning, career preferences.

GİRİŞ

İnsanı sosyal bir varlık yapan ve diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Doğduğu zaman bilinçli hiç bir davranış gösteremeyen insanoğlu, yaşaması için gerekli olan tüm davranışları çevre etkisi ve doğuştan sahip olduğu güçlerin yardımıyla öğrenir (Fidan, 1996). Wittrock (1992) öğrenmeyi, anlama, tutum, bilgi, yetenek ve beceride yaşantı yoluyla meydana gelen ve belli bir süre kalıcılığı olan değişiklikler meydana getirme süreci olarak tanımlamaktadır. Ancak geçen yüzyılın ortalarından itibaren bilinenlerin yeni nesillere aktarılması olarak görülen eğitimin yetersizliği konusunda görüşler dile getirilmeye başlanmıştır. Çünkü bilim ve teknolojinin hızla gelişmesiyle bir insanın ortalama ömründe çok büyük değişikliklere neden olan yenilikler ortaya çıkmıştır. Bu koşul altında insanların çocukluklarında öğrendikleri şeyler yaşamlarının geri kalan kısmında geçerli ve yararlı olmayacaktır (Akbaş ve Özdemir, 2002).

Bilginin baş döndürücü bir hızla geliştiği günümüzde, öğrenme; kişilerin yalnızca mesleki kariyerlerine katkıda bulunan, çocukluk ve gençlik dönemleriyle sınırlandırılmış bir faaliyet olarak nitelendirilemez. Öğrenme, kişilerin doğumundan ölümüne kadar, yaşamlarının bütün dönemlerini kapsayan bir süreçtir (Gündoğan, 2003). Bu nedenle insanlar sürekli öğrenmeye açık olmalı, öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmeye çalışmalı ve böylece yaşamı boyunca karşılaştıkları sorunları çözebilmek için öğrenmeye karşı bir kaygı durumu yaşamaktan da uzak olmalıdır. Çünkü insanların bir konuyu öğrenmeye ilişkin yaklaşımları öğrenme ürünlerini de etkilemektedir. İnsanların, olumlu tutum içerisinde olduklarında öğrenme konusunda daha iyi bir performans sergiledikleri görülmüştür (Duarte, 2007; Bråten ve Strømsø, 2006). Tutumlar, insan davranışlarının en önemli tayin edicilerinden biridir. Genel olarak tutum, belirli bir varlığa (nesnelere, insanlara, yerlere, olaylara ve fikirlere) yönelik lehte veya aleyhte gerçekleşen psikolojik bir eğilim olarak tanımlanabilir (Eagly ve Chaiken, 1993). Davranışın önemli bir yordayıcısı olarak görülen tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç yönünün olduğu söylenebilir (Anderson, 1988). Bunlardan birincisi olan bilişsel yön, fikirler ve önermeleri içerir. İkincisi, duyuşsal yöndür ve fikirlere eşlik eden duyguları içerir. Üçüncüsü ise davranışsal yöndür ve davranış için hazır olmayı içerir (Gagne, 1985).

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin istenilen amaca ulaşabilmesinde ve öğrencilerin istenilen davranışları kazanmalarında en önemli unsurlardan biri öğretmendir. Öğretmen, öğrenmeye rehberlik eden, öğrencide anlamlı öğrenmeyi sağlayan kişidir. Öncül (2000), öğretmenleri, resmi ya da özel bir eğitim kurumunda öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kılavuzluk etmek ve yön vermek amacı ile

görevlendirilmiş kişiler olarak tanımlamaktadır. Öğretmenlik mesleği toplumların biçimlendirilmesinde rol oynayan önemli bir meslektir. Öğretmenler, çeşitli meslek gruplarında toplumun ihtiyacı olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde rol almaktadırlar. Öğretmenler, bir ülkenin kalkınmasında, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin toplumsal hayata hazırlanmasında ve toplumun kültürel değerlerinin genç kuşaklara kazandırılmasında önemli roller oynamaktadırlar (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005). Öğretmenlik mesleğinin bu önemli konumu, öğretmen olmak amacıyla eğitim fakültelerini tercih eden öğretmen adaylarının bu tercihlerinin sebeplerini incelemeyi, sürekli bir çaba olarak karşımıza çıkarmaktadır (Çermik, Doğan ve Şahin, 2010).

Yapılan araştırmalarda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin genellikle üç ana kategoride toplandığı gözlenmiştir. Bunlar (1) özveriden (altruistic) kaynaklanan nedenler; insanlara hizmet etme arzusu, topluma faydalı olma isteği, ülkeye hizmet etme vb., (2) içsel (intrinsic) nedenler; mesleği sevmek, çocukları sevmek, insanları sevmek, ilgi duymak, yetenekli olduğunu düşünmek vb. ve (3) dışsal (extrinsic) nedenler; iş garantisi, uzun tatil, sosyal güvence, atanma koşulları vb. olarak ifade edilmiştir (Boz ve Boz, 2008; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010). Literatür taraması sonucunda öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumların (Altunsoy, Çimen, Gökmen ve Ekici, 2011; Chang ve Teng, 2009; Kara, 2009, 2010) ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin (Boz ve Boz, 2008; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Low, Lim, Ching ve Goh, 2011; Özbek, 2007; Wafaa ve Yaseen, 2011) çeşitli değişkenlere göre incelendiği çalışmalar bulunurken; öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının mesleki tercih nedenlerine ve akademik başarılarına göre incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, eğitim fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği (BÖTE), İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarını öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni ve akademik başarı değişkenlerine göre incelemektir. Bu amaçlara ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinden
 - a. İdealim,
 - b. ÖSS puanının tutması,
 - c. Aile ve çevre etkisi,
 - d. Meslek geçerliği ve iş bulma garantisi,
 - e. Öğretmenlik Mesleğini Sevme [Çocuk-Ülke-Öğretme Sevgisi] değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Mevcut durumun betimlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın araştırma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında eğitim fakültesi BÖTE, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 200 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma grubu ile ilgili istatistikî bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. *Çalışma Grubundaki Öğrencilerin Demografik Özellikleri*

Öğrenci Özellikleri	Seçenek	n	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	77	%38.5
	Kız	123	%61.5
Bölüm	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği	61	%30.5
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	69	%34.5
	Türkçe Öğretmenliği	70	%35.0
Akademik Başarı Düzeyi	0.00-2.49	38	%19.0
	2.50-2.74	40	%20.0
	2.75-2.99	68	%34.0
	3.00-3.24	32	%16.0
	3.25-4.00	22	%11.0

Tablo 1’den de görüldüğü üzere çalışma grubunun %38.5’i erkek öğrencilerden oluşurken %61.5’i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Bu çalışmada en fazla katılımcı 70 öğrenci ile Türkçe Öğretmenliği Bölümü’nden olmuştur. Fakat genel olarak, her bölümden yeterli ve yaklaşık olarak eşit sayıda öğretmen adayı bu çalışmaya katılmıştır. Öğrencilerin akademik başarı düzeylerine bakıldığında ise %19’unun 0.00-2.49 aralığında, %20’sinin 2.50-2.74 aralığında, %34’ünün 2.75-2.99, %16’sının 3.00-3.24 ve %11’inin 3.25-4.00 aralığında not ortalamasına sahip oldukları görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak için Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği

Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarını belirlemek için Kara (2010) tarafından geliştirilen Öğrenmeye İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, (1) Hiç Katılmıyorum ile (5) Tamamen Katılıyorum arasında değişen 5 dereceli Likert tipi bir ölçek olup, 4 alt boyut ve 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin

“Öğrenmenin Doğası” adlı alt boyutunda 6’sı olumlu, 1’i olumsuz toplam 7 madde bulunmaktadır. Ölçeğin “Beklenti” adlı ikinci alt boyutunda 8’i olumlu 1’i olumsuz 9 madde bulunmaktadır. Ölçeğin “Açıklık” adlı üçüncü alt boyutunda 6’sı olumlu 5’i olumsuz 11 madde bulunmaktadır. Ölçeğin “Kaygılanma” adlı dördüncü alt boyutunda ise 9’u olumlu 4’ü olumsuz toplam 13 madde yer almaktadır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği .87’dir. Her bir alt boyutun Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .72 ile .81 arasında değişmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları birinci alt boyut için .77, ikinci alt boyut için .72, üçüncü alt boyut için .78, dördüncü alt boyut için .81’dir. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ise .73’tür.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada öğretmen adaylarının cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm ve akademik başarı düzeylerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda yukarıda belirtilen değişkenlerle ilgili kapalı uçlu sorular sorulmuş ve araştırmaya katılan öğretmen adaylarından kendilerine uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Analizi Ve Yorumlanması

Verilerin analizinde betimsel istatistikler ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra ikili gruplarda gruplar arasındaki farkları belirlemek için bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) yazılımı kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (İdealim) Açısından Öğrenmeye İlişkin Tutumlar

Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni (idealim) değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (İdealim) Açısından Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	ÖMTEN-İdealim ¹	N	\bar{X}	ss	t	p
Öğrenmeye İlişkin Tutum	Öğrenmenin Doğası	Hayır	113	30,45	3,240	,797	,427
		Evet	87	29,97	3,640		
	Kaygılanma	Hayır	113	31,87	9,096	-,359	,720
		Evet	87	32,46	8,526		
	Beklenti	Hayır	113	39,23	4,317	-3,920	,000*
		Evet	87	41,81	3,431		
	Açıklık	Hayır	113	47,61	5,309	-2,233	,027*
		Evet	87	49,76	5,177		

* p<0.05 düzeyinde anlamlı

¹ ÖMTEN-İdealim: Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni - İdealim

Tablo 2’de verilen değerlere göre, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinden birisi olan “idealizm” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları ile işaretlemeyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin “Öğrenmenin Doğası [t(200)=0,797; $p>0,05$]” ve “Kaygılanma [t(200)=-0,359; $p>0,05$]” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark yok iken, “Beklenti [t(200)=-3,920; $p<0,05$]” ve “Açıklık [t(200)=-2,233; $p<0,05$]” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık vardır. “Beklenti” ve “Açıklık” alt boyutlarındaki bu anlamlı farklılıklar “idealizm” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları lehinedir. Yani öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “idealizm” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık ve öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni olarak öğretmenlik mesleğinin idealindeki meslek olduğunu belirten öğretmen adaylarının güdülenmişlik düzeylerinin de yüksek olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (ÖSS Puanının Tutması) Açısından Öğrenmeye İlişkin Tutumlar

Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni (ÖSS puanının tutması) değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (ÖSS Puanının Tutması) Açısından Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	ÖMTEN-ÖPT ²	N	\bar{X}	ss	t	p
Öğrenmeye İlişkin Tutum	Öğrenmenin Doğası	Hayır	118	30,03	3,406	-1,748	,082
		Evet	82	30,85	3,131		
	Kaygılanma	Hayır	118	30,81	8,363	-2,188	,030*
		Evet	82	33,67	9,592		
	Beklenti	Hayır	118	40,19	4,319	1,936	,054
		Evet	82	39,01	4,147		
	Açıklık	Hayır	118	49,25	4,714	4,127	,000*
		Evet	82	46,21	5,689		

* $p<0,05$ düzeyinde anlamlı

² ÖMTEN-ÖPT: Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni - ÖSS Puanının Tutması

Tablo 3’de verilen değerler incelendiğinde, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinden birisi olan “ÖSS puanının tutması” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları ile işaretlemeyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin “Öğrenmenin Doğası [t(200)=-1,748; $p>0,05$]” ve “Beklenti [t(200)=1,936; $p>0,05$]” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark yok iken, “Kaygılanma [t(200)=-2,188; $p<0,05$]” ve “Açıklık [t(200)=4,127; $p<0,05$]” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu anlamlı farklılıklar “Kaygılanma” alt boyutunda “ÖSS puanının tutması” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları lehine iken, “Açıklık” alt boyutunda ise

“ÖSS puanının tutması” seçeneğini işaretlemeyen öğretmen adayları lehinedir. Yani öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “ÖSS puanının tutması” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin kaygılarının daha yüksek düzeyde olduğu ve öğrenmeye daha az açık olduğu söylenebilir.

Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (Aile ve Çevre Etkisi) Açısından Öğrenmeye İlişkin Tutumlar

Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni (aile ve çevre etkisi) değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (Aile ve Çevre Etkisi) Açısından Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	ÖMTEN-AVÇE ³	N	\bar{X}	ss	t	p
Öğrenmeye İlişkin Tutum	Öğrenmenin Doğası	Hayır	148	30,43	3,210	,485	,628
		Evet	52	30,17	3,618		
	Kaygılanma	Hayır	148	32,24	9,290	,699	,485
		Evet	52	31,23	8,050		
	Beklenti	Hayır	148	39,86	4,311	,825	,410
		Evet	52	39,29	4,198		
	Açıklık	Hayır	148	48,21	5,279	,913	,362
		Evet	52	47,42	5,514		

³ ÖMTEN-AVÇE: Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni - Aile ve Çevre Etkisi

Tablo 4’de verilen değerler incelendiğinde, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinden birisi olan “aile ve çevre etkisi” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları ile işaretlemeyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin “Öğrenmenin Doğası [t(200)=0,485; p>0,05]”, “Kaygılanma [t(200)=0,699; p>0,05]”, “Beklenti [t(200)=0,825; p>0,05]” ve “Açıklık [t(200)=0,913; p>0,05]” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (Meslek Geçerliği ve İş Bulma Garantisi) Açısından Öğrenmeye İlişkin Tutumlar

Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni (meslek geçerliği ve iş bulma garantisi) değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (Meslek Geçerliği ve İş Bulma Garantisi) Açısından Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	ÖMTEN-MGVİBG ⁴	N	\bar{X}	ss	t	p
Öğrenmeye İlişkin Tutum	Öğrenmenin Doğası	Hayır	127	30,41	3,383	,404	,686
		Evet	73	30,15	2,970		
	Kaygılanma	Hayır	127	31,80	9,086	-,629	,530
		Evet	73	32,88	8,470		
	Beklenti	Hayır	127	39,91	4,210	1,493	,137
		Evet	73	38,70	4,545		
	Açıklık	Hayır	127	48,33	5,228	1,946	,053
		Evet	73	46,36	5,667		

⁴ ÖMTEN-MGVİBG: Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni - Meslek Geçerliği ve İş Bulma Garantisi

Tablo 5’de verilen değerlere göre, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinden birisi olan “meslek geçerliği ve iş bulma garantisi” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları ile işaretlemeyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin “Öğrenmenin Doğası [t(200)=0,404; $p>0,05$]”, “Kaygılanma [t(200)=-0,629; $p>0,05$]”, “Beklenti [t(200)=1,493; $p>0,05$]” ve “Açıklık [t(200)=1,946; $p>0,05$]” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (Öğretmenlik Mesleğini Sevme [Çocuk-Ülke-Öğretme Sevgisi]) Açısından Öğrenmeye İlişkin Tutumlar

Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni (öğretmenlik mesleğini sevme [çocuk-ülke-öğretme sevgisi]) değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumlarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni (Öğretmenlik Mesleğini Sevme [Çocuk-Ülke-Öğretme Sevgisi]) Açısından Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	ÖMTEN-ÖMS ⁵	N	\bar{X}	ss	t	p
Öğrenmeye İlişkin Tutum	Öğrenmenin Doğası	Hayır	122	30,15	3,312	-1,162	,247
		Evet	78	30,71	3,307		
	Kaygılanma	Hayır	122	33,37	9,243	2,783	,006*
		Evet	78	29,81	8,132		
	Beklenti	Hayır	122	39,08	4,563	-2,635	,009*
		Evet	78	40,69	3,605		
	Açıklık	Hayır	122	47,07	5,637	-3,313	,001*
		Evet	78	49,46	4,494		

* $p<0.05$ düzeyinde anlamlı

⁵ ÖMTEN-ÖMS: Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedeni - Öğretmenlik Mesleğini Sevme

Tablo 6’da verilen değerler incelendiğinde, öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinden birisi olan “Öğretmenlik Mesleğini Sevme [çocuk-ülke-öğretme sevgisi]” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları ile işaretlemeyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin “Öğrenmenin Doğası [t(200)=-1,162; $p>0,05$]” alt boyutundan aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark yok iken, “Kaygılanma [t(200)=2,783; $p<0,05$]”, “Beklenti [t(200)=-2,635; $p<0,05$]” ve “Açıklık [t(200)=-3,313; $p<0,05$]” alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu anlamlı farklılıklar “Beklenti” ve “Açıklık” alt boyutlarında “Öğretmenlik Mesleğini Sevme [çocuk-ülke-öğretme sevgisi]” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayları lehine iken, “Kaygılanma” alt boyutunda ise “Öğretmenlik Mesleğini Sevme [çocuk-ülke-öğretme sevgisi]” seçeneğini işaretlemeyen öğretmen adayları lehinedir. Yani öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “Öğretmenlik Mesleğini Sevme [çocuk-ülke-öğretme sevgisi]” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık ve öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek düzeyde olduğu, buna karşın öğrenmeye ilişkin kaygılarının ise daha düşük olduğu söylenebilir.

Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki

Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin analizinde Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu kullanılmıştır. Akademik başarı düzeyi öğrenmeye ilişkin tutumların sadece “Öğrenmenin Doğası” alt boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r=,144$; $p<0,05$) göstermiştir (Tablo 7). Bunun yanı sıra öğrenmeye ilişkin tutumların alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında, “Kaygılanma” ile “Beklenti” ($r=-,339$, $p<0,01$) ve “Kaygılanma” ile “Açıklık” ($r=-,561$, $p<0,01$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki varken “Beklenti” ile “Açıklık” arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r=,659$, $p<0,01$) vardır (Tablo 7).

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Öğrenmeye İlişkin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki

Değişken	1	2	3	4	5
Öğrenmenin Doğası	-				
Kaygılanma	-,021	-			
Beklenti	,094	-,339**	-		
Açıklık	,026	-,561**	,659**	-	
Akademik Başarı Düzeyi	,144*	-,042	-,048	-,052	-

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni ve akademik başarı değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, genel olarak öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerin etkisi ile tercih

eden öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık, öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek düzeyde ve öğrenmeye ilişkin kaygılarının ise daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Buna karşın, öğretmenlik mesleğini dışsal nedenlerin etkisi ile tercih eden öğretmen adayları ile dışsal nedenlerin etkisi ile tercih etmeyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Araştırma bulguları detaylı olarak incelendiğinde, öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “idealizm” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık ve öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Benzer şekilde öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “Öğretmenlik Mesleğini Sevme [çocuk-ülke-öğretme sevgisi]” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık ve öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek düzeyde olduğu, buna karşın öğrenmeye ilişkin kaygılarının ise daha düşük olduğu söylenebilir. Öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “idealizm” ve “Öğretmenlik Mesleğini Sevme [çocuk-ülke-öğretme sevgisi]” seçeneklerini işaretleyen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerin etkisi ile tercih ettikleri düşünüldüğünde bu öğretmen adaylarının içsel motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. İçsel motivasyon, bireyin kendi içsel tatminine yönelik yapmış olduğu etkinlikler olarak tanımlanabilir (Ryan ve Deci, 2000). Merak, bilme ihtiyacı, yeterli olma isteği, gelişme arzusu içsel motivasyon bir sonucu olarak ortaya çıkar (Akbaba, 2006). Öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık ve öğrenmeye ilişkin beklentilerinin yüksek olmasının bilme ihtiyacından ve gelişme arzusundan kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “aile ve çevre etkisi” ve “meslek geçerliği ve iş bulma garantisi” seçeneklerini işaretleyen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini dışsal nedenlerin etkisi ile tercih ettikleri düşünüldüğünde bu öğretmen adaylarının dışsal motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Dışsal motivasyon bireyin bazı ödüllere ulaşabilmek için yapmış olduğu etkinliklerle ilgili bir yapıdır (Ryan ve Deci, 2000). Fakat dış motivasyon öğeleri bireyin bir işi yapma konusundaki iç motivasyonunu etkiler (Baltaş, 2002). Övgü, özel ayrıcalıklar, baskı, rica gibi dışsal uyarıcılarla bireyleri motive etmek ve denetim altında tutmak onların içten gelen kendi motivasyonlarını zayıflatır ve etkinliklerden vazgeçmesine neden olur (Gordon, 1999). Sonuç olarak, öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “aile ve çevre etkisi” ve “meslek geçerliği ve iş bulma garantisi” gibi dışsal nedenlerin etkisi ile tercih eden öğretmen adayları ile dışsal nedenlerin etkisi ile tercih etmeyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farkın olmaması, öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmede dışsal motivasyonun etkili olmadığını göstermektedir.

Öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “ÖSS puanının tutması” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini her ne kadar dışsal nedenlerin etkisi ile tercih ettikleri ve bunun sonucu olarak da dışsal motivasyon

düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu düşünülebilirse de bu durumun üzerinde ayrıca durulmasının gerektiği görülmektedir. Öğretmenlik mesleğini tercih etme nedeni olarak “ÖSS puanının tutması” nı sebep gösteren öğretmen adaylarının onanmaya yüksek düzeyde ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Wentzel ve Wigfield (1998)’e göre onanmaya yüksek düzeyde ihtiyaç duyan öğrenci, reddedilmekten duyduğu korku nedeniyle grup baskısı algısına kolaylıkla boyun eğer ve diğer insanları memnun etmek için büyük kaygı duyar. Bu tür öğrenciler dışsal olarak motive olurlar. Hill ve Wigfield (1984)’e göre, çok fazla endişe, motivasyonu ve başarıyı düşürür. Eliot ve Churc (1997), başarısızlıktan korkan öğrencilerin uğraştırıcı görevlerden uzak durma eğilimi gösterdiğini ve sınavlarda endişe yaşadığını iddia etmektedirler. Bunun tersi olarak başarı duygusunun verdiği tatminin çok önemli etkileri olduğu söylenebilir. Başarı duygusu her şeyden önce bireyin kendisiyle duyduğu saygı ve güvenin artmasını sağlar. Bentley (2003)’e göre başarılı olma duygusu öğrenme ve gelişme sürecinin devam ettirilmesinde bireylere ihtiyaç duydukları cesareti verir. Sonuç olarak, öğretmenlik mesleğini tercih nedeni olarak “ÖSS puanının tutması” seçeneğini işaretleyen öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin kaygılarının daha yüksek olması ve öğrenmeye daha az açık olmaları sınav kaygılarının yüksek olmasından ve başarısızlıktan korkmalarından kaynaklandığını göstermektedir.

Sonuç olarak, bu araştırmanın bulguları öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerin etkisi ile tercih eden öğretmen adaylarının öğrenmeye daha açık, öğrenmeye ilişkin beklentilerinin daha yüksek düzeyde ve öğrenmeye ilişkin kaygılarının ise daha düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Yapılan birçok çalışmada öğrencilerin başarılı olmalarında duyuşsal alan becerilerinin de önemli bir etken olduğu belirtilmektedir (Lin, Deng, Chai ve Tsai, 2012; Miquelon, Knäuper ve Vallerand, 2012; Thompson ve Mintzes, 2002; Uitto ve Saloranta, 2010; Weaver, 1998). Duyuşsal beceriler ise ilgi, tutum, güdülenme, değer, inanç ve öz-yeterlik gibi birçok faktörden oluşmaktadır. Bu faktörlerden birisi olan motivasyon, öğrencilerin başarılı olmalarında ve öğrenme süreçlerinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Freedman, 1997).

ÖNERİLER

Nitelikli bir öğretmen yetiştirmek için eğitim fakültelerine başlayan öğrencilerin öğretmenlik mesleğini niçin tercih ettiğinin ve beklentilerinin ne olduğunun belirlenmesi önemli gözükmektedir. Öğretmenin yaptığı işin özelliği nedeniyle geleceğe yön veren bir konumda olması, onun aynı zamanda öğrenmeye sürekli olarak açık olmasını gerektirmektedir. Çünkü geleceği inşa etmenin yolu öğrenmeye sürekli olarak açık ve kendini geliştirebilen bireyler yetiştirmekten geçmektedir. Bu da gösteriyor ki, öğretmen adaylarının içsel nedenlerin etkisiyle öğretmenlik mesleğini tercih etmeleri pozitif bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmenliğin toplum için ne kadar önemli bir meslek olduğu vurgulanmalı ve öğretmenlik mesleğini dışsal nedenlerin etkisi ile seçmiş olsalar bile öğretmenlik mesleğinin

güzelliğini aşılacak tecrübeler kazandırılmalıdır. Bu sayede, öğretmen adaylarının içsel motivasyonlarını arttırabiliriz.

Ayrıca öğretmenlik mesleğine aday seçiminde özveriden kaynaklı ve içsel motivasyonu ölçebilecek nitelik ve nicelikte ölçme araçlarına ya da tutum ile ilgili maddelere yer verilebilir. Hatta üniversiteye giriş sınavına ek olarak bir yüz yüze görüşme de öğretmen adaylarının seçiminde önemli bir kıstas olabilir.

KAYNAKLAR

- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Akbaş, O. ve Özdemir, S. M. (2002). Avrupa birliğinde yaşam boyu öğrenme. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156, 112-126.
- Altunsoy, S., Çimen, O., Gökmen, A. ve Ekici, E. (2011). An analysis of candidate teachers' attitudes towards learning, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 2564-2568.
- Anderson L. W. (1988). "Attitudes and their measurement". In Keeves, J. P. (Ed.), *Educational research, methodology and measurement: An international handbook* (pp. 421-426). New York: Pergamon Press.
- Baltaş, A. (2002). *Ekip çalışması ve liderlik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bentley, J. (2003). *İnsanlar motive etme*. (Çeviren: Onur YILDIRIM). İstanbul: Hayat Yayınevi.
- Boz, Y. ve Boz, N. (2008). Kimya ve matematik öğretmen adaylarının öğretmen olma nedenleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137-144.
- Bråten, I., & Strømsø, H. I. (2006). Epistemological beliefs, interest, and gender as predictors of internet based learning activities, *Computer in Human Behavior*, 22, 1027-1042.
- Chang, C. P., & Teng, S. F. (2009). Overview of continuation vocational high school students' learning attitudes and disturbances. *The Journal of International Management Studies*, 4(1), 41-49.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 201-212.
- Duarte, A. M. (2007). Conceptions of learning and approaches to learning in Portuguese students, *Higher Education*, 54(6), 781-794.
- Eagly, A. H., & Chaiken, S. (1993). *The psychology of attitudes*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich.
- Elliot, A. J., & Church, M. A. (1997). A hierarchical model of approach and avoidance achievement motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 218-232.
- Fidan, N. (1996). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Freedman, M. P. (1997). Relationship among laboratory instruction, attitude toward science, and achievement in science knowledge. *Journal of Research in Science Teaching*, 34(4), 343-357.
- Gagne, R. M. (1985). *The conditions of learning*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Gordon, T. (2003). *Çocukta iç disiplin mi? dış disiplin mi?* İstanbul: Sistem Yayınevi.

- Gündoğan, N. (2003). Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde bir istihdam politikası aracı olarak yaşam boyu öğrenme ve bazı örnek program ve uygulamalar. *Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 7(2).
- Hill, K. T., & Wigfield, A. (1984). Test anxiety: A major educational problem and what can be done about it. *Elementary School Journal*, 85, 105-126.
- Kara, A. (2009). The effect of a 'learning theories' unit on students' attitudes toward learning. *Australian Journal of Teacher Education*, 34(3), 100-113.
- Kara, A. (2010). Öğrenmeye ilişkin tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 49-62.
- Lin, T. J., Deng, F., Chai, C. S., & Tsai, C. C. (2012). High school students' scientific epistemological beliefs, motivation in learning science, and their relationships: A comparative study within the Chinese culture. *International Journal of Educational Development*, Article in Press
- Low, E. L., Lim, S. K., Ching, A., & Goh, K. C. (2011). Pre-service teachers' reasons for choosing teaching as a career in Singapore. *Asia Pacific Journal of Education*, 31(2), 195-210.
- Miquelon, M., Knäuper, B., & Vallerand R. J. (2012). Motivation and goal attainment. The role of compensatory beliefs, *Appetite*, 58, 608-615.
- Öncül, R. (2000). Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü, İstanbul: MEB Yayınları.
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları, *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 145-159.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Thompson, T. L., & Mintzes, J. J. (2002). Cognitive structure and the affective domain: on knowing and feeling in biology. *International Journal of Science Education*, 24(6), 645-660.
- Uitto, A., & Saloranta, S. (2010). The relationship between secondary school students' environmental and human values, attitudes, interests and motivations, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1866-1872.
- Wafaa S., & Yaseen, A. (2011). Factors influencing Kuwaiti student teachers' choice of teaching as a profession. *College Student Journal*, 1, 667-680.
- Weaver, G. C. (1998). Strategies in K-12 science instruction to promote conceptual Change. *Science Education*, 82(4), 455-472.
- Wentzel, K. R., & Wigfield, A. (1998). Academic and social motivational influences on students' academic performance. *Educational Psychology Review*, 10, 155-173.
- Wittrock, M. C. (1992). Generative learning processes of the brain. *Educational Psychologist*, 27(4), 531-541.

SUMMARY

One of the most important qualities that make the human being a social entity and distinguishes him or her from other creatures is his or her ability to learn. Unable to exhibit any conscious action when individuals are born, they learn all behaviors required for their survival from their environment and by the help of their innate powers (Fidan, 1996). Wittrock (1992) defines learning as a process of making changes that are permanent for some time in understanding, attitude, knowledge, skills and ability through experiences. However, since the middle of the last century, views have been expressed that education, which is seen as transfer of what is known to new generations, is inadequate. The reason for this is that due to the rapid development of science and technology, innovations that lead to great changes in an average life span of man have appeared. Under these conditions, what people learned in their childhood will not be valid and useful in the rest of their lives (Akbaş ve Özdemir, 2002).

Today, when information develops at a rapid pace, learning can not be regarded as an activity that contributes only to individuals' careers and is limited to childhood and youth. Learning is a process that covers all periods of individuals' lives, i.e. from their birth to their death (Gündoğan, 2003). Therefore, people should always be receptive to learning, try to develop positive attitudes towards learning and thus be without concerns about learning when they want to solve problems that they encounter during their lives because people's approaches concerning learning a subject also affect learning outcomes. It has been observed that when people have a positive attitude, they exhibit a better performance regarding learning (Duarte, 2007; Bråten ve Strømsø, 2006).

The purpose of this study is to investigate the attitudes of student teachers receiving education at Education Faculty, in the departments of Computer and Teaching Technologies Teaching, Primary Education Mathematics Teaching and Turkish Teaching about learning according to the variables of the reason for preferring the teaching profession and academic achievement.

The research group of the study consists of 200 student teachers receiving education at the education faculty. The survey model was used in the present study, which was intended to describe the current situation, and in order to determine student teachers' attitudes about learning, Attitude Scale for Learning developed by Kara (2010) was used. The scale is a 5-item Likert-type scale ranging from (1) I totally disagree and (5) I totally agree, and consists of 4 sub-dimensions and 40 items. The sub-dimension of the scale entitled "Nature of Learning" involves 7 items, of which 6 are positive whereas 1 is negative. The second sub-dimension of the scale called "Expectation" contains 9 items, of which 8 are positive whereas 1 is negative. The third sub-dimension of the scale called "Openness" includes 11 items, of which 6 are positive whereas 5 are negative. The fourth sub-dimension of the scale called "getting worried" contains a total of 13 items, of which 9 are positive whereas 4 are negative. The test-retest

reliability of the scale is .87. Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the sub-dimensions varies between .72 and .81. Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the scale is .77 for the first sub-dimension, .72 for the second sub-dimension, .78 for the third sub-dimension, and .81 for the fourth sub-dimension. Cronbach Alpha internal consistency coefficient for the whole of the scale was calculated to be .73.

Descriptive statistics and correlation analysis were used in the analysis of the data that were obtained from the study. Also, independent groups t-test was used in order to determine differences between groups of two. SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciences) software was used in the analysis of the data.

In conclusion, the findings of this study indicate that student teachers who preferred the teaching profession under the influence of internal reasons are more open to learning, have higher levels of expectations from learning and have lower anxiety concerning learning. On the other hand, it is seen that there is no significant difference between the attitudes of student teachers who preferred the teaching profession under the influence of external reasons student teachers who did not prefer it under the influence of external reasons. Many studies that have been conducted point out that skills in the affective field are an important factor for students to be successful (Lin, Deng, Chai ve Tsai, 2012; Miquelon, Knäuper ve Vallerand, 2012; Thompson ve Mintzes, 2002; Uitto ve Saloranta, 2010; Weaver, 1998). Affective skills involve many factors such as interest, attitude, motivation, value, belief and self-sufficiency. One of these factors, motivation, appears as an important factor in students' achievement and in learning processes (Freedman, 1997).